

NAFIJA SARAJLIĆ:

ŽELJEZNIČKI SLUŽBENIK

Mi obično vidimo na željezničkim službenicima samo uniformu; drugo nam ništa ne ostaje u očima. I kad god se što kaže za njih, mi tek kao da vidimo zelen, zakopčat kaput s bielim krilom, a možda i zvijezdom pod vratom, suhonjavo neizspavano lice, garave ruke, zviždaljka, šaren gajtan i kapa ili fes na glavi. To je sve, što nam od njih ostaje u pameti. Inače, kao da su sastavni dijelovi željeznice, sve drugo njihovo ostaje iza nas na stanicama i željezničkim tračnicama.

Ne da se poreći, da među njima ima i osobitih tipova. I te kako osobitih. Jedan od njih na primjer zabasao je jedan put k nama na selo. Zanoćio je. Seljaci ljubopitljivi radi njegove uniforme, a i što ne bijaše u kući strogog starješine, pohrlili su mu u velikom broju važno na sielo. To je bilo u jednom gorovitom kraju, daleko od željeznice.

Ja sam tada bila diete od dvanaest godina. Slušala sam, šta koštunjavi službenik priča seljacima, kako mu je dobro kod željeznice.

Dan radi, a dan leži. I kad radi, ne odadire snagom ledine kao oni, već stane na štaciji kraj šinja, pa na koje hoće pusti vlak u stanicu. Neki od seljaka znali su za željeznicu, vidjeli su je nekad, pa su se čudili, kakva je to u njega sila, da može i smije onoliki zôr od mašine okrenuti kud on hoće. I to još kad ona leti, kao zvijezda preko neba!

On je nastavljao: kako znade od prilike koliko kojoj mašini treba vagona, pa joj onoliko i daje. Dadne znak lokomotivi, a ona ode na druge šinje; opet dadne znak, a ona se vrati kud on hoće i potegne onoliko vagona, pa ih sveže, koliko on hoće. Znade, kad je »mašina« gladna, a kada žedna, pa koliko je

treba nahraniti i napojiti. Trošak je velik, jer on za jednu peć dade po dvadeset, trideset tovara ćumura. Pa tako se daje svakoj peći na mnogo stanica. — A negdje valja i po više peći obskrbiti, negdje ih zakrenuti, da natrag pravo idu. Pa čitave vlakove očistiti, razsvietliti — tko zna, šta tu sve treba. A istom kad vlak dolazi ili pode iz stanice, kako strogo treba sviet od njega oddieliti: put se zagradi, sve na stranu, da na pruži ne bude nikoga.

Mašine onda odlaze, dolaze. Provlače terete, provlače sviet i najvišu gospodu. On sve dočekuje i izpraćuje, svak gleda u njega, pozdravlja se, odzdravlja se, prolieću prozori izpred očiju i na njima liepe glave, zlatni lanci, biele košulje, ili tereti sve vagon za vagonom, vagon za vagonom — nikad ih izbrojiti.

On jedva čeka, da ta sva karvasanjlija miti, pa onda sjedne i mirno se odmara, puši, pije kahve, egleniše do mile volje, a sve u suhu i kad je najviša žega. Pa onda kad nema službe, ako se hoće kuda provozati, samo sjedne u mašinu, u koju hoće i džaba ide kuda god hoće...

I tako dalje.

Slušala sam kad se kaže vāz i vidjela, s kolikom ga pažnjom sluša pobožni sviet. Ali tolikog utiska nisam vidjela, kao što ga je željeznički službenik činio na sielu svojim pričanjem. Cigare su pregorievale i dimile se, noge su trnjele, rječitost seljaka zamrla, samo se oči sjajile i iz lica strujila ljubopitljivost, kao da će progutati očima toga velikog nedokučivog čovjeka od željeznice. A on na podesnom tlu pružao sve više rogove samohvalisanja.

Meni je ostao dobro u očima.

Iza nekoliko godina, pošto sam na nj bila posve zaboravila, poznala sam ga na jednoj maloj stanici, kod jednog meni osobito milog putovanja u ljetu, kroz miris i bujno zelenilo. Naš kupe orio se od smieha i veselog društvenog razgovora, napunjen sjajem, zdravljem i ljepotom. Samo smo se kao malo ljutito trgnuli, što nam vlak svagdje zastaje, pa makar na jednu minutu, i pogledali gdje smo. Tada sam ga slučajno opazila i prepoznala, kad se naš vlak krenuo. U izlizanom kaputu, mrzovoljna lica, tūrao je leđima jedan vagon prema drugima i apatično gledao za našim odlazećim vlakom, ovim kao i drugim, koji u njegovu iznurenost frcaju po koju iskru života.

NAFIJA SARAJLIĆ supruža je pripovjedača Šemsudina Sarajlića. Poslije Umihane Čuvidine Nafija je prva Hrvatica muslimanka, koja se bavila književnošću. Svojim Temama utvrdila se kao jedan od najboljih pripovjedača u hrvatskoj muslimanskoj književnosti. Njene Teme nisu pripoviedke, nisu ni crtice, to su samo skice. Ona ih ne razrađuje kao pripoviedke, nego uvijek ukusno izabran motiv ona ukrasi kratkim umnim refleksijama, vrlo sažetim, ali plastičnim slikama, dajući u nekoliko

kratkih rečenica uz reljefnu sliku pejzaža i ličnosti i duboku psihološku analizu u njenim skicama. Sažet i lakoničan stil u njenim pripoviedkama, jasan i čist književni jezik, zatim jednostavnost u izražavanju i opisivanju, te uvijek snažne poente daju jedinstvenu vrijednost njenim pripoviedkama. Teme mnogo podsjećaju na crtice Hajdara Fazlagića i Lišće Frana Mažuranića.